

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

**ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И
МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ ЗА МАНДАТНИОТ ПЕРИОД 2020-2023**

ПРОФ. Д-Р ДРАГИ ДИМИТРИЕВСКИ

Скопје, јуни 2020 година

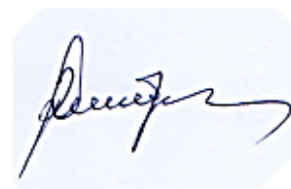
ВОВЕДНИ НАПОМЕНИ

Оваа програма се изготвува во време кога целиот свет е соочен со криза од огромни размери, предизвикана од здравствената пандемија со ширење на корона вирусот Covid-19, во која криза целокупниот живот и општествено-економски активности се соочија со предизвик на нов начин на функционирање и работење. Криза која предизвика нови модели за организирање на целокупните активности во општеството, вклучувајќи ги образованието, науката, културата, спортот, како клучни или значајни дејности во работењето на универзитетите. Оваа состојба радикално го промени целокупниот живот во светот, со што иднината на човештвото ќе биде сосема променета.

Во таквите изменети услови треба да се прилагоди и организацијата и работењето на универзитетите во светот, вклучувајќи го и нашиот универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – (УКИМ). Затоа клучно значење ќе има наредниот мандатен период во кои ќе биде потребно сериозен пристап во следење и анализирање на сето она што ќе се случува во и вон академскиот простор, да се воведат и следат нови модели во наставно-образовниот процес, во научно-истражувачката работа, во стручно-апликативните дејности на универзитетот, мобилноста на наставно-научните работници и студенти, студентските активности на сите полиња, управувањето и финансирањето на дејностите на универзитетот, како и останатите дејности од значење за универзитетот.

ПРЕДИЗВИК - МОТИВАЦИЈА

Големи се предизвиците, а со тоа и мотивацијата за моја кандидатура во време кога состојбите на УКИМ во последните години добиваат несакани текови, а поврзани со назадување на развојот, чувство кое е изразено меѓу академската заедница на универзитетот, во пошироката заедница на државата, а потврдено и со падот на релевантни рангирања од страна на реномирани агенции кои секоја година ги прикажуваат позициите на универзитетите во светот. Сакајќи да се поттикне големиот интелектуален потенцијал на УКИМ, пред се за да се променат состојбите на универзитетот, но и да се даде придонес во промена на состојбите во високото образование во државата, преку мој целосен ангажман ќе ги ставам во функција моите досегашни знаења и искуства во универзитетски менаџмент како продекан на факултет во еден мандат и како декан во осум годишен период (член на ректорска управа) и целосно ќе се посветам на мисијата за враќање на достоинството на УКИМ, зајакнување на неговата позиција на најдобар универзитет во државата, еден од водечките во регионот и препознатлив на единствениот академски простор во Европа и Светот.

АВТОНОМИЈАТА – ФАКТОР ЗА УСПЕШЕН УНИВЕРЗИТЕТ

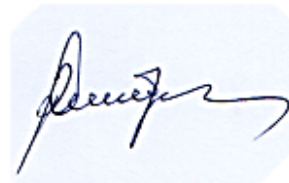
Автономијата на универзитетот, загарантирана со Уставот, Законот за високо образование и Статутот на универзитетот, претставува основно начело за академската слобода која им припаѓа на членовите на академската заедница и извира од самите нив. Многу често оспорувана и прекршувана во минатите периоди, мое основно залагање во мандатот ќе биде нејзино целосно враќање, зацврстување и поставување како основно начело во организацијата на работењето, управувањето и раководењето со универзитетот. Автономија која ќе значи целосно почитување на секоја индивидуа од академскиот кадар и студентите, организационите единици, единиците и придружните членки, како и сите органи и тела на универзитетот. Почитувањето и заложбата за целосна автономија ќе биде основната заложба и посветеност во мојата работа, внатре во универзитетот, а пред се кон надвор, кон државата и нејзините органи и кон останатите субјекти со кои ќе соработува универзитетот.

Почитувањето и развивањето на автономијата на универзитетот, треба да биде водечка филозофија во дејностите на универзитетот, во остварувањето на улогата за развој и пренесување на знаења, вршење на научно-истражувачката работа и апликативната дејност, зачувување и развој на културата и културното наследство, негување на спортот и спортските активности. Во оваа насока особено е значајна автономијата на универзитетот, во критичката мисла за општествените состојби и да нуди соодветни, аргументирани и научно и стручно поткрепени решенија и ставови по овие прашања.

За да се обезбеди автономијата на УКИМ, ќе се залажам за нов однос на ректорот и ректоратот кон единиците-членки, кон органите и телата на универзитетот и менување на перцепцијата за функцијата ректор од ректор на ректоратот во ректор на сите членови-поединци како и на единиците на универзитетот, а ректоратот целосно во функција на сервис на универзитетот.

Посебно ќе се залагам за целосно почитување на автономијата од страна на државата и нејзините органи и нивен гарант за истата. Ова залагање ќе го градам преку дијалог и партнерски однос, по принцип на почитување на заедничките потреби и на универзитетот и на државата.

Особено значајно за одржување и зацврстување на автономијата претставува финансиското работење на универзитетот, за што посебно ќе се залагам да ја вратам автономијата во располагањето со сопствените приходи на универзитетот и неговите единици, како и за воспоставување на нов модел за финансирање на високото образование, во кој целосно ќе се обезбеди автономијата во финансиското работење. Ова ќе обезбеди и надминување на проблемот со намалувањето на кадарот и целосно напуштање на вработувањето на подмладок

и друг помошен кадар на универзитетот, преку добивање на т.н. согласности од министерството за образование и наука и министерството за финансии.

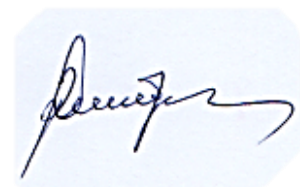
ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ИНТЕГРАЦИЈАТА – ПАТ КОН ПРЕПОЗНАТЛИВОСТ

Со почетокот на новиот милениум, започна процесот на интеграција на универзитетот, која формално се заокружи со донесувањето на Законот за високо образование и Статутот на УКИМ во 2008 година. Интеграцијата на УКИМ се одвиваше во услови, во кои беа почитувани спецификите на историскиот развој од неговото создавање, во кој единиците членки на УКИМ претходно беа целосно независни институции. Избраниот модел доведе до т.н. функционална интеграција, која ги даде почетните насоки.

Од денешен аспект може да се каже дека постои потреба за понатамошно зајакнување на интеграцијата на универзитетот, се со цел истиот да се приближи до современите европски и светски универзитети во кои препознатливоста на секој член на универзитетот се поврзува со самиот универзитет. Ова ќе придонесе и кон постепено изедначување на членовите на академската заедница на УКИМ, без разлика од која единица членка доаѓаат. Во таа насока зајакнување на интеграцијата ќе овозможи и порационално користење на средствата на универзитетот, унифицирање на процедурите и постапките во креирање на политиките на единиците, поставување на заеднички унифициран систем за управување со квалитет и систем за проверка на квалитетот, забрзан проток на информации за наставните активности, научно-истражувачката, стручно-апликативната и иновативната дејност, како и културните и спортски активности. Ова ќе овозможи и зближување на кадрите на универзитетот во нивни заеднички настап во креирање и спроведување на студиските програми, заднички настап на повици за научно-истражувачки и стручно-апликативни проекти, зголемување на мобилноста на наставно-истражувачкиот кадар и студентите.

За остварување на саканите зајакнувања на интеграцијата на УКИМ ќе бидат преземени следните активности:

- Анализа на актите на универзитетот, нивно допрецизирање, дополнување или укинување;
- Анализа на начинот на финансиското работење, посебно на средствата од интегративните функции и нивно прераспоредување во насока на финансирање на активности кои ќе ја јакнат интеграцијата, и поставување на принцип на целосна транспарентност во нивното користење;
- Нов начин на користење на средствата што се зафаќаат од меѓународните проекти, нивна поделба со единицата од каде доаѓа проектот, а делот за

УКИМ да оди исклучиво за финансирање на активности кои ќе ја јакнат интеграцијата;

- Посебна поддршка на изготвување на заеднички (интердисциплинарни) студиски програми преку формирање на одделение за универзитетски студиски програми;
- Поттикнување и поддршка во изготвување на апликации за заеднички научно-истражувачки проекти со зајакнување на капацитетот на одделението за наука и меѓународна соработка;
- Изготвување на стратегија за развој на научно-истражувачката и апликативна дејност на УКИМ
- Обновување на Универзитетската печатница со цел да се следат современите светски универзитети кои градат препознатливост на изданијата на нивните членови;
- Надградба на компјутерскиот центар во УКИМ и негово прераснување во единствен компјутерски центар за поддршка на сите единици и вработени на универзитетот. Ова ќе овозможи единиците целосно да ги добиваат компјутерските услуги од еден центар кои ќе се опреми со современи технички средства, заеднички и единствен софтвер и кадар способен за одржување на системот.

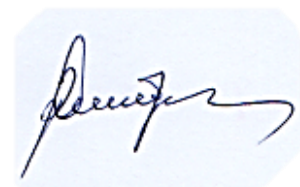
СТУДИСКИ ПРОГРАМИ, СТУДИРАЊЕ И СТУДЕНТИ

Како што напоменав и во воведот, иднината на целокупното човеково живеење по појавата на пандемијата предизвикана од вирусот Covid-19, целосно ќе биде променето. Образованието во сите нивоа ги согледа последиците и се обидува да изнајде решенија. Во оваа насока универзитетите треба да преземат клучна улога и да дадат свој придонес во изнаоѓање модели за образованието. И самите универзитети се соочени со предизвикот „како понатаму?“.

УКИМ како најдобар, најголем и најстар универзитет треба да ја преземе одговорноста и да даде решение за уредување на сите проблеми и недоречености за организирање на студиите на универзитетите во државата. Ова е само дел од активностите кои ќе ги преземам, како нова состојба.

Секако УКИМ треба да изнајде и одговор на постоечки проблеми во делот на студиите како што се прашањата за оправданоста и релевантноста на студиските програми во услови на се помал број на студенти, барањата на пазарот на трудот, односно потребите на стопанството и глобализацијата во високото образование.

Поврзувајќи ги двата истакнати предизвици, ќе ги преземам следните активности:

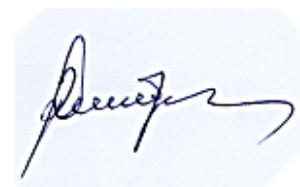

- Веднаш со преземање на функцијата ќе изготвам длабинска анализа од која ќе произлезе стратегија на УКИМ за судиски програми, со која ќе се дадат правците на развојот на студиите на универзитетот;
- Веднаш по преземање на функцијата ќе биде побарана измена во Законот за високо образование со што ќе се овозможи легалност на „учење на далечина“, во сите фази со спроведување на завршно оценување;
- Уредување на процесот на наставните активности во услови на кризна и вонредна состојба;
- Поттикнување на процес на акредитација на студиски програми на англиски јазик и тоа за физичко изведување на универзитетот, како и за „учење на далечина“. Ова ќе даде придонес во зголемување на бројот на студенти со привлекување на студенти од странство;
- Силно ќе ги поддржам заедничките студиски програми со странски универзитети, во кои студентите ќе се здобијат со двојна диплома;

Студирањето на УКИМ претставува престиж за студирање на универзитет во нашата држава. Овој став ми претставува императив и силен мотив за негово потенцирање и промовирање, и ќе ми биде заложба да го одржам и зајакнам. За да може да се постигне ова ќе бидат преземени следните активности:

- Поддршка на инвестиции во наставната инфраструктура;
- Заложба пред надлежните органи моделот на финансирање да се промени од модел по критериум оптеретеност на наставник и асистент во модел на реално финансирање на студиска програма. Ова ќе придонесе и во креирањето на студиските програми да се пристапува според утврдените потреби на пазарот на трудот, избегнувајќи го стравот за недоволно оптеретување на поединци и губење на работно место, што ги усложнува и ограничува порадикалните реформи на студиските програми;
- Воспоставување на систем на транспарентност, следливост и отчетност во извршување на наставните активности, преку надградување на „I know“ системот и негово довршување со електронски индекс и идентификациска електронска картица;
- Во врска со надградување и довршувањето на „I know“ системот со електронски индекс и идентификациска електронска картица, ќе се премине на целосно електронско функционирање на студентските прашања, со што повеќе нема да има потреба од лошите слики на гужвите пред студентските прашања во време на пријавувањето на испитите и заверките на семестрите.

Една од клучните улоги во функционирањето на универзитетот играат студентите. Тие како еден од најпрогресивните структури на општеството треба да ја преземат и одговорност за состојбите на универзитетот. Студентите согласно Законот,

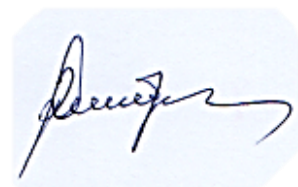
Статутот и други акти на УКИМ се дел од управувачките и раководни структури. Како ректор ќе се залагам за нивно целосно учество во органите и телата на универзитетот и единиците и за почитување на нивните ставови и барања. Ќе се залагам за развој на нивна независност, но и транспарентност во организирањето и работењето, кое им е законско утврдено.

Силно ќе го поддржувам и поттикнувам нивното учество во научно-истражувачките активности, учеството на студентски научни собири во земјата и странство и нивните културни и спортски манифестации. Ќе се залагам за што е можно поголемо учество на студентите во програмите за мобилност, за што ќе ги зајакнам капацитетите на одделението за меѓународна соработка.

Обврска на ректорот е да ги почитува еднаквоста, недискриминацијата и инклузијата на секој поединец, а посебно ова да го обезбеди кај студентите, како млади луѓе кај кој непочитувањето на ова може да доведе до несакани последици кај поединци. Како ректор ќе се залагам за целосно почитување на сите досега поставени политики за заштита од дискриминација, а особено ќе се залагам за зголемување на достапноста на универзитетот на лицата со посебни потреби, со што ќе дадам придонес да се направи високото образование подостапно за студентите со различна инвалидност (телесно и сензорно оштетување), и да се овозможи едукација и обука на овие лица да го продолжат процесот на образование и да стекнат знаења и вештини за нивно успешно учество на пазарот на трудот и обезбедување со самостојна егзистенција во животот. За успешно водење на процесите на инклузија на овие лица на универзитетот ќе биде формирано посебно тело кое ќе создаде механизам кој ќе има за цел да ги препознае, превенира и навремено да ги идентифицира потребите од поддршка на овие лица, ќе изработи програма со мерки и активности за вклучување на овие лица во образовните процеси на УКИМ. Во минатото на дел од факултетите се направени активности со кои се тежнееше да се намали архитектонската достапност, што во мандатот ќе го продолжам со цел да се заокружи оваа иницијатива. Покрај ова ќе бидат обезбедени и средства за набавка на компјутери, асистивна технологија и друга адаптирана опрема за поефикасно следење и совладување на програмските содржини за овие лица со цел непречено следење на настава на факултетите.

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Според Законот за научно-истражувачката дејност, научно-истражувачката дејност претставува јавен интерес на државата, кој дава придонес за развојот на научната мисла и подигање на научното ниво во сите подрачја, полиња и области на науката, како и придонес за трансферот на светските знаења, технологии и вештини и претставува општ услов за вкупниот развој на државата. Исто така таа претставува јавен интерес на државата и во областа на историскиот и културниот идентитет на

македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници. Јавниот интерес се поврзува и со оспособувањето и усовршувањето на кадрите за научно-истражувачка работа, што директно ја утврдува врската со високото образование. Високото образование пак од своја страна се темели на неделивост на универзитетската образовна дејност и научните истражувања, односно уматничкото творештво. Во оваа насока УКИМ во досегашната историја има посебно место и вредност за државата, како потенцијал кој се вградил во темелите на современата македонска држава. Затоа приоритет на мојот мандат како ректор на УКИМ е да го ставам интелектуалниот потенцијал на универзитетот во севкупниот научен и технолошки развој на државата.

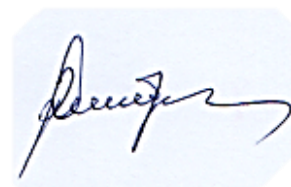
За жал и покрај вака утврдениот јавен интерес, средствата кои државата ги одвојува за наука се многу мали и не ги задоволуваат потребните стандарди на развиените држави, а посебно не се споредливи со државите членки на ЕУ кон која цел за членство тежнееме.

УКИМ како комплексен универзитет во чиј состав функционираат единици во сите научни области и чиј потенцијал се покажал и докажал во целиот изминат период како движечки фактор на економскиот и културен развој на државата, мора да продолжи и во такви услови на финансирање да ги следи научните достигнувања и развојот на науката и културата во светот и да придонесува во нив.

Во изминатите неколку години, за жал се забележува застој во научната работа на универзитетот, што е потврдено и од релевантни агенции кои ги рангираат универзитетите во светот. За да запре овој надолен тренд, веднаш по преземањето на функцијата ќе преземам мерки и активности за мобилизирање на научниот потенцијал на универзитетот и интензивирање на научно-истражувачката, стручно-апликативната и развојната работа, како и работата во уметничкото и културното творештво.

Имајќи го предвид наведеното недоволно финансирање од страна на државата, а да се оствари придвижување и интензивирање на научната работа ќе се пристапам кон:

- Настап пред државата со факти и аргументи за зголемување на делот кој се издвојува од буџетот за финансирање на науката (сега само околу 0.1-0,2% од БДП);
- Ќе обезбедам поддршка за подготовка на меѓународни проекти посебно во периодот на формирање на проектните конзорциуми, како и поддршка за објавување на трудови во меѓународни списанија со фактор на влијание и поддршка за учество на научни конференции;

- Ќе се залагам да се обезбедат државни стипендии за докторанди на УКИМ со време на финансирање од 5 години, со цел формирање наставно-научен подмладок за универзитетот;
- Ќе го реорганизирам финансиското работење на интегративните и сопствените средства на УКИМ, со акцент на зафаќањата од меѓународните проекти со основна цел значаен дел да оди за поддршка на науката;
- Ќе ги поддржувам научните списанијата кои ги издаваат единиците и ќе обезбедам помош и поддршка истите да бидат внесени во светски реномирани бази на научни списанија;
- Поддршка за покривање на трошоци за објавување на трудови во списанија со фактор на влијание;
- Ќе формирам посебен награден фонд за објавување на трудови во престижните списанија Nature и Science;
- Одделенијата за наука и меѓународна соработка ќе бидат зајакнати за да овозможат поддршка во подготовката, апликацијата и водењето на проектите;
- Ќе дадам поддршка во функционирањето на лабораториите на единиците;
- Обезбедување на претплата за пристап до научни списанија кои се наоѓаат во реномирани бази на научни списанија во светот.

Еден од поважните критериуми по кои се рангираат универзитетите во светот претставува токму научно-истражувачката работа, која се валоризира преку бројот на трудови што ги продуцираат наставно-научните работници на универзитетот, а посебно трудовите кои се објавуваат во списанија со фактор на влијание и кои се на листата на реномирани бази на научни списанија. За да се зголеми бројот на овие трудови, задолжително ќе мора да се водеде целосна визибилност на трудовите кои ги продуцира и објавува секој поединец на УКИМ, преку нивно задолжително поставување во репозиториумот во компјутерскиот систем на УКИМ.

За да може да се обезбеди обединување на научниот потенцијал во мултидисциплинарните истражувања и развој и трансфер на технологии кои ќе бидат насочени кон стопанството ќе се формира Универзитетски центар за истражување, развој и трансфер на технологии, со цел забрзување и промоција на применетите истражувања и нивно поврзување со бизнис секторот.

АФИРМАЦИЈА НА КУЛТУРАТА, УМЕТНОСТА И СПОРТОТ - ОДГОВОРНОСТ ЗА ЗАЧУВУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ

Единиците на универзитетот чие поле на научно-истражувачка работа и едукација се историското, артистичко и културното наследство на државата со децении ги негуваат и промовираат идентитетските обележја, поради што и заслужуваат силна

подршка на нивната развојна стратегија во правец на развивање на нови модалитети за презентација на истата во и надвор од нашите граници.

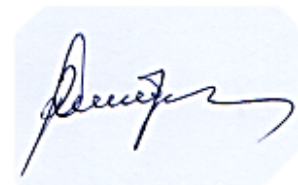
Од исклучително значење е интернационалното претставување на уметничките достигнувања во меѓународната заедница, традиционалната уметност и ракотворби, како и негување на спортот и спортските манифестации кои исто така со висок степен на успешност можат да ги промовираат личните и тимски достигнувања, а со тоа и УКИМ и државата. За таа цел ќе бидат подржани овие единици во нивните развојни планови како со изготвување на нови специјалистички, субспецијалистички и интердисциплинарни студиски програми, така и во нивната апликативна дејност со формирање на фонд за развој на креативната мисла и промоција на културата и идентитетот, развој на спортот и спортската култура во замјата.

Особено значење ќе биде дадено на наставно-научните активности во областа на македонскиот јазик и македонистиката. Во оваа насока ќе се обезбеди посебен фонд за поддршка на катедрата за македонски јазик во привлекување на студенти кои ќе го изучуваат македонскиот јазик и литературата. Исто така посебно внимание ќе се посвети на истражувањата во оваа област со поддршка на Институтот за македонски јазик. Ќе преземам активности за зачувување на лекторатите за македонски јазик во странство, нивно зајакнување и враќање таму каде што претходно постоеле, а во минатиот период за жал згаснале.

ИМОТОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ – ЗАЧУВУВАЊЕ, КОРИСТЕЊЕ И РАЗВОЈ

Универзитетот располага со значаен имот, кој претставува основа и можност за спроведување на неговите функции и остварување на неговата мисија. УКИМ со својот имот треба да овозможи не само услови за учење и научно-истражувачка работа туку и амбиент за кративност и интелектуалност со создавање на пристојни и благопријатни услови за работа, но и услови за остварување на дополнителни приходи. За одржливо користење, зачувување и развој на имотот на УКИМ ќе бидат преземени следните активности:

- Ќе се изврши реновирање на лекторската зграда;
- Ќе се анализира состојбата со домот за последипломци и докторанди, со цел да се стави во функција на привлекување на млад наставно-научен кадар и интензивирање на мобилноста со привлекување на наставно-научен кадар од странство кои ќе претстојува на УКИМ;
- Ќе се извршат неопходни реновирања на Конгресниот центар со цел да се зголеми искористеноста на капацитетот за одржливо пазарно работење;

- Во овој мандат ќе биде потребно да се изнајде решение за доизградба на веќе започнатите објекти на двата факултети (ФИНКИ и Факултетот за физичко образование, спорт и здравје);
- Поддршка во обезбедување на неопходна опрема за поедини единици на универзитетот;
- Изработка на план за искористување на недвижниот имот, згради и земјиште за опсежна апликативна дејност на единиците на УКИМ.

ЗАКЛУЧНИ ПОРАКИ

Во изработката на оваа програма имав дилема дали во еден оптимален простор, ќе може да се искажат и предвидат активностите за големиот број на предизвици пред кои ќе се соочам како ректор во мандатниот период период 2020-2023. Затоа се обидов програмата да ги содржи основните елементи од комплексната дејност на универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и каде ќе биде мојот фокус на работа.

Враќајќи се на почетниот воведен дел каде се изнесени околностите и периодот во кои се изработува оваа програма, можам да порачам дека тригодишниот мандат ќе бара сериозни ангажмани, напорна работа и целосна посветеност во извршувањето на функцијата. Моја задача и залагање како ректорот е да во овие сложени околности биде ангажиран целокупниот потенцијал на УКИМ, да со сериозен тим и максимална координација, бидат во целост остварени предвидените активности во програмата. Ова може да се постигне со враќање на целосната автономија на универзитетот, целосно почитување на Законот, Статутот и другите правни акти, а пред се со почитување на сите членови на академската заедница на УКИМ, на студентите и останатите вработени, нивно мотивирање, ангажирање и со целосно почитување на нивниот интегритет и дигнитет.

